

ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Μάθημα Ν071 ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ

Υπεύθυνος Μαθήματος: Ευάγγελος Αλμπανίδης, Καθηγητής

Διδάσκουσα: Ελευθερία Μορέλα

Διάλεξη 12^η

**Η ολυμπιακή παιδεία ως μέσο καταπολέμησης της βίας
στον αθλητισμό**

Χρονολόγιο βιαιοτήτων στον αθλητισμό

- Ελληνική αρχαιότητα (Βίαια αθλήματα, χωρίς ιδιαίτερους περιορισμούς).
- Ρωμαϊκή αρχαιότητα (Μονομαχίες –θηριομαχίες, αρματοδρομίες).
- Βυζάντιο (Ιπποδρομίες, φανατισμός δήμων)
- Μεσαίωνα (Tournament, Giostra)

Χρονολόγιο βιαιοτήτων στον αθλητισμό

- Αγγλία 14^{ος} αιώνας (Football)
- Αγγλία 16^{ος} αιώνας (Hurling)
- Αγγλία 1750 ποδόσφαιρο στα Public Schools
- Αγγλία 1845 οι πρώτοι κανόνες και το 1884 εισάγεται ο θεσμός του διαιτητή

Τραγωδίες στα ποδοσφαιρικά γήπεδα στη Μ. Βρετανία

Date	Stadium	What happened?	Outcome
1902	Ibrox Park Glasgow Rangers	Terrace collapsed	50 killed, 500 injured
1914	Hillsborough Sheffield Wednesday	Wall collapsed	80 injured
1914	Turf Moor FC Burney	Spectator crushing	1 killed
1946	Burnden Park Bolton Wanderers	Spectator crushing	33 killed, 400 injured
1957	Shawfield Clyde FC	Barrier collapsed	1 killed, 50 injured
1961	Ibrox Park Glasgow Rangers	Barrier collapsed	2 killed
1971	Ibrox Park Glasgow Rangers	Crushing / barrier collapsed	66 killed, hundreds injured
1985	Valley Parade Bradford City	Fire	56 killed, hundreds injured
1985	St. Andrews	Wall collapsed	1 killed
1989	Hillsborough Sheffield Wednesday	Spectator crushing	96 killed, hundreds injured

Ορισμοί & αποσαφήνιση των όρων

Επιθετικότητα

Κάθε μορφή συμπεριφοράς η οποία έχει στόχο να πληγώσει ή να προξενήσει κακό σε κάποιον άλλο ζωντανό οργανισμό, ο οποίος επιδιώκει να αποφύγει αυτή τη συμπεριφορά.

Βία

Η φυσική πλευρά της επιθετικότητας (σωματική και λεκτική)

Επιθετικότητα, βία & αθλητισμός

- Η **επιθετικότητα** στο χώρο του αθλητισμού εκφράζεται με **κάθε προσπάθεια ή ενέργεια ενός αθλητή ή φιλάθλου να κινηθεί εναντίον άλλων ατόμων.**
- Η **βία** περιέχει τη **χρήση φυσικής δύναμης ή έντασης**, που ενεργοποιείται από ένα επιθετικό κίνητρο
- Η **επιθετικότητα** εκφράζει την **πρόθεση** να βλάψει κανείς κάποιον ή να τον τραυματίσει φυσικά ή ψυχολογικά, ενώ η **βία** είναι η **συμπεριφορά** αυτή που οδηγεί κάποιον να βλάψει ή να τραυματίσει κάποιον άλλο.

Η επιθετικότητα είναι μια μαθημένη κοινωνική συμπεριφορά και ο ρόλος του προπονητή είναι ιδιαίτερα σημαντικός.

Ψυχολογικές θεωρίες για την επιθετικότητα

- Θεωρία του ενστίκτου (έμφυτη)
- Η υπόθεση της κάθαρσης (εκτόνωση της επιθετικότητας του ατόμου και κοινωνικών προβλημάτων)
- Η θεωρία της απογοήτευσης-επιθετικότητας (απογοήτευση του ατόμου από την αποτυχία των προσπαθειών του)
- Η θεωρία της κοινωνικής μάθησης (μίμηση και υιοθέτηση συμπεριφοράς)

Θεωρία κοινωνικής μάθησης

(Bandura, 1997)

Η επιθετικότητα είναι μια μαθημένη συμπεριφορά και οι βασικές λειτουργίες που συντελούν στην εκμάθηση και την υιοθέτηση της είναι η **άμεση επιβράβευση**, η **παρατήρηση** και η **μίμηση**.

Στα σπορ παρατηρείται συχνά η **επιβράβευση** της επιθετικής συμπεριφοράς.

- Οι **οπαδοί** συχνά χειροκροτούν και ενθουσιάζονται με το σκληρό παιχνίδι ενός παίκτη της ομάδας τους
- Ο νεαρός αθλητής συχνά θα πάρει ένα «μπράβο» από τους **γονείς του ή τον προπονητή** του γιατί έβαλε στη θέση του έναν αντίπαλο.

Οι αθλητές/τριες παρατηρούν και μιμούνται:

- Άλλους αθλητές/τριες που επιδεικνύουν επιθετική συμπεριφορά
- Τον προπονητή/τριας που επιδεικνύει επιθετική συμπεριφορά

Βία & αθλητισμός

- **Δομικές διαφορές μεταξύ των αθλημάτων** (αθλήματα που στηρίζονται στη δεξιότητα, αθλήματα χωρίς σωματική επαφή παρουσιάζουν ανύπαρκτη επιθετική συμπεριφορά. Αντίθετα συχνότερα είναι τα φαινόμενα βίας εκεί όπου υπάρχει σωματική επαφή και οι κανονισμοί δεν είναι σαφείς)
- **Αγωνιστικές περιστάσεις-κρισιμότητα αγώνα**
- **Ατομικές αντιλήψεις (η νίκη ως αυτοσκοπός)**
- **Αλληλεπιδράσεις θεατών-αθλητών**
- **Ρόλος των ΜΜΕ**

Βία & αθλητισμός

- Η βία **δεν παρατηρείται στο μαζικό αθλητισμό** γιατί δεν υπάρχουν οργανωμένοι οπαδοί ούτε αντικρουόμενα οικονομικά συμφέροντα ή πολιτικά παιχνίδια.
- Στον οργανωμένο επαγγελματικό αθλητισμό και κυρίως στο ποδόσφαιρο, λειτουργεί η **ψυχολογία της μάζας**, ο ανώνυμος φανατισμένος οπαδός που πολλές φορές είναι περιθωριοποιημένος και αποκλεισμένος κοινωνικά, εκφράζει με τη βία την αντίδρασή του στην απομόνωση.

Ποιες είναι, κατά τη γνώμη
σας οι συνθήκες που
προάγουν τη βία στους
αγωνιστικούς χώρους
μεταξύ αθλητών;

Συνθήκες που προάγουν την βία στους αγωνιστικούς χώρους μεταξύ αθλητών

- Αντιλαμβανόμενη αδικία (λάθος εφαρμογή κανονισμών)
- Έμφαση στη νίκη (νίκη με κάθε μέσο)
- Αντιμετώπιση προσωπικών απειλών
- Κρισιμότητα του αγώνα/πολεμικό κλίμα από τα ΜΜΕ
- Χρήση αναβολικών/αλκοόλ

Ποιες είναι, κατά τη γνώμη
σας, οι κοινωνικές αιτίες
δημιουργίας βίαιων
συμπεριφορών στις κερκίδες
μεταξύ των οπαδών;

Κοινωνικές αιτίες δημιουργίας βίαιων συμπεριφορών στις κερκίδες μεταξύ των οπαδών

- Απώλεια στενών διανθρώπινων σχέσεων - Αποξένωση
- «Περιορισμός» του χώρου κίνησης
- Ανεργία – Φτώχεια
- Θεοποίηση της βίας
- Απώλεια των κοινωνικών αξιών

Η βία στον αθλητισμό ενισχύεται από:

- Ανωνυμία φιλάθλων
- Προβολή ατόμων με επιθετική συμπεριφορά
- Το μη διαχωρισμό των θεατών των δύο ομάδων
- Τη χρήση αλκοόλ
- Τις καιρικές συνθήκες
- Την καθυστέρηση έναρξης του παιχνιδιού

Θάνατοι από συμπλοκές οπαδών στην Ελλάδα

- **1982:** Άρης Δημητριάδης οπαδός του ΠΑΟΚ, σε ενέδρα οπαδών του Άρη έξω από το γήπεδο Χαριλάου
- **1986:** Χαράλαμπος Μπλιώνας, από ρίψη κροτίδας στο γήπεδο της Λάρισας
- **1991:** Γιώργος Παναγιώτου, από ρίψη φωτοβολίδας έξω από το γήπεδο της Νέας Φιλαδέλφειας
- **1991:** Ευθύμιος Λιάκας και Κώστας Ντόλιας, οπαδοί του ΠΑΟΚ, από ρίψη μολότοφ στο αυτοκίνητο ενώ επέστρεφαν με το αυτοκίνητο μετά από τελικό στο μπάσκετ
- **1995:** Γιώργος Καρνέσης, οπαδός του Παναθηναϊκού, με μαχαιριές μετά από αγώνα μπάσκετ Παναθηναϊκού – Ολυμπιακού

Θάνατοι από συμπλοκές οπαδών στην Ελλάδα

- **2007:** Μιχάλης Φιλόπουλος, οπαδός του Παναθηναϊκού, μετά από «ραντεβού θανάτου», μεταξύ οπαδών Παναθηναϊκού – Ολυμπιακού
- **2011:** Γιάννης Ρουσάκης, οπαδός του Παναθηναϊκού, μετά από συμπλοκή με οπαδούς του ΟΦΗ, στην Κρήτη
- **2014:** Κώστας Κατσούλης, σε συμπλοκή κατά τη διάρκεια του αγώνα Ηρόδοτος – Εθνικός στην Κρήτη
- **2017:** Νάσος Κωνσταντίνου, οπαδός του ΠΑΟΚ, παρασύρθηκε από διερχόμενο όχημα έπειτα από κυνηγητό οπαδών άλλης ομάδας
- **2020:** Τόσκο Μποζατζίκι, οπαδός του ΑΡΗ, δέχτηκε επίθεση από οπαδούς άλλης ομάδας και χτυπήθηκε από διερχόμενο όχημα
- **2022:** Άλκης Καμπανός, οπαδός του ΑΡΗ, δέχτηκε επίθεση με αιχμηρά αντικείμενα από οπαδούς του ΠΑΟΚ

Τρόποι αντιμετώπισης

Συνδυασμός μέτρων και εφαρμογή τους τόσο σε **προληπτικό** επίπεδο όσο και σε **κατασταλτικό**.

Προληπτικά μέτρα

- Περιορισμός των ανισοτήτων και αδικιών
- Περιορισμός της φτώχειας και της ανεργίας
- Αναβάθμιση του ρόλου της οικογένειας και της εκπαίδευσης στη διαπαιδαγώγηση των νέων

Κατασταλτικά μέτρα

- Μεγαλύτερη αστυνομική δύναμη μέσα και έξω από τα γήπεδα
- Εφαρμογή σύγχρονων μέσω τεχνολογίας (κάμερες)
- Αυστηρό νομοθετικό πλαίσιο

Τι μπορούμε να κάνουμε?

- Κοινωνικό περιβάλλον που αποδυναμώνει τις βίαιες τάσεις
- Προπαγάνδα, παιδεία
- Αλλαγή κοινωνικο-οικονομικών δομών
- Σεβασμό στις αξίες & στα ιδανικά από οικογένεια, σχολείο, φιλικό & εργασιακό περιβάλλον
- Προσωπική ευθύνη

Ο ρόλος των ΜΜΕ

Η επιθετικότητα έλκει τον θεατή των αθλητικών γεγονότων

Πως μπορούν να βοηθήσουν τα ΜΜΕ;

- Να αγνοούν εντελώς βίαια επεισόδια
- Δεν πρέπει να παρουσιάζουν προστριβή ή έχθρα ανάμεσα σε δύο ομάδες
- Να αποφεύγουν την προβολή οργισμένων δηλώσεων προπονητών ή παραγόντων
- Να μη προβάλλουν τη φανατισμένη κερκίδα
- Να προβάλλουν αθλητές πρότυπα

Ο ρόλος του προπονητή

- Δεν πρέπει να διδάσκετε ή να ανέχεστε την επιθετικότητα
- Αποθαρρύνετε τους αθλητές/τριες από επιθετικές συμπεριφορές
- Η επιθετικότητα μειώνει την απόδοση των αθλητών. Έτσι όταν ένας αθλητής/τρια απογοητεύεται και θυμώνει, θα πρέπει να τον βγάξετε αμέσως από το παιχνίδι.
- Επιπλήξτε και τιμωρήστε τους αθλητές/τριες που δείχνουν αντιαθλητική συμπεριφορά
- Τροφοδοτήστε τους αθλητές σας με μη επιθετικά πρότυπα
- Διδάξτε τους αθλητές/τριες πως να ελέγχουν το θυμό τους σε συναισθηματικά φορτισμένες καταστάσεις
- Παρακολουθήστε σχετικά προγράμματα επιμόρφωσης.

Παπαϊωάννου, Γούδας, & Θεοδωράκης, (2003)

Επιθετικότητα και σχολικό περιβάλλον

Έξαρση βίας και επιθετικότητας στο σχολικό περιβάλλον (Shields & Bredemeier, 2001)

Οι μαθητές που τυγχάνουν κακομεταχείρισης μπορεί με τη σειρά τους να κακοποιήσουν τους πιο αδύναμους μαθητές της τάξης (Αρτινοπούλου, 2001)

Επιρροή των **κοινωνικών παραγόντων** για τη μείωση επιθετικών συμπεριφορών (Παπαιωάννου, 2000)

Η επιθετικότητα υπάρχει και στα δύο φύλα. Τα αγόρια εκδηλώνουν διαφορετικές μορφές επιθετικότητας από τα κορίτσια (Crick & Grotpeter, 1995)

Σχολικός εκφοβισμός

Σχολικός εκφοβισμός (*bullying*) ορίζεται ως η σκόπιμη και επανειλημμένη θυματοποίηση ενός μαθητή/τριας με αρνητικές ενέργειες από έναν ή περισσότερους μαθητές/τριες. (Πηγή ΕΥΠΕ)

Βασική προϋπόθεση είναι η επανάληψη αυτών των ενεργειών με σταθερή συχνότητα και μεθόδευση προς τους αδύναμους μαθητές.

Για να υφίσταται ο εκφοβισμός πρέπει να υπάρχει διαφορά δύναμης, δηλαδή αυτός/αυτή που εκτίθεται στις αρνητικές ενέργειες, δυσκολεύεται να αμυνθεί και είναι αβοήθητος/η εναντίον αυτού που τον/την παρενοχλεί.

Σχολικός εκφοβισμός

Μορφές

- **Λεκτικός εκφοβισμός:** απειλές, χλευασμός, πείραγμα, εξύβριση
- **Κοινωνικός εκφοβισμός:** αποκλεισμός από την ομάδα, διάδοση φημών
- **Σωματικός εκφοβισμός:** χτυπήματα, σπρώξιμο, σεξουαλική παρενόχληση
- **Ηλεκτρονικός –διαδικτυακός εκφοβισμός ή «κυβερνοεκφοβισμός»** (*cyber-bullying*)

Επιπτώσεις

- στην ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών
- στη σχολική επίδοση
- στην κοινωνική ζωή

Αίτια

Παράγοντες που σχετίζονται με:

την οικογένεια

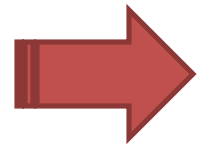
- Συνθήκες ζωής της οικογένειας
- Χαμηλή σύνδεση ανάμεσα στα μέλη της οικογένειας
- Οι εμπειρίες και η αγωγή που δέχεται το παιδί (τιμωρίες, ποινές, συγκρούσεις)

τη σύνθεση και ποιότητα της κοινωνίας

- Αναπαραγωγή στερεοτύπων και προκαταλήψεων
- Μη αποδοχή της διαφορετικότητας

τα ΜΜΕ

- Προβολή αρνητικών προτύπων
- Προβολή βίας

Αίτια

Παράγοντες που σχετίζονται με:

- την επίδραση των συνομηλίκων
- τα ατομικά χαρακτηριστικά των μαθητών/τριών

Ιδιοσυγκρασία

Έλλειψη ενσυναίσθησης

- το σχολικό περιβάλλον

Αρνητικό κλίμα στο σχολείο, μη συμπεριλιπτικό που ενισχύει τις διακρίσεις

Η επιθετικότητα των μαθητών σχετίζεται με:

- Το περιβάλλον
- Τα κίνητρα
- Τους προσανατολισμούς στόχων επίτευξης
(προσανατολισμός στο έργο- προσανατολισμός στο εγώ)
- Τους ηθικούς προσανατολισμούς
- Η χαμηλή αυτοαντίληψη-αυτοεκτίμηση
- Το κλίμα παρακίνησης που δημιουργεί ο/η ΚΦΑ
(προσανατολισμός στη μάθηση – προσανατολισμός στην απόδοση)

Λιάκου, Διγγελίδης, Χατζηγεωργιάδης & Παπαϊωάννου (2010)

Λύσεις μέσα από το σχολείο

Πρόληψη – Ενημέρωση-Αντιμετώπιση

Εκπαίδευση μαθητών/τριων:

- Προγράμματα πρόληψης και ενημέρωσης
- Ενίσχυση της αυτοεκτίμησης
- Διαδραστικά προγράμματα με παιχνίδια ρόλων και κινητικές δραστηριότητες
- Προαγωγή της κοινωνικής και συναισθηματικής ανάπτυξης

Ενημέρωση και εκπαίδευση γονέων

Εκπαίδευση εκπαιδευτικών

- Επιμορφωτικά σεμινάρια ώστε να αναγνωρίζουν τις συμπεριφορές αυτές και τρόπους για να τις αντιμετωπίσουν

Η διδασκαλία της ΦΑ και οι μέθοδοι της μπορούν να επηρεάσουν την επιθετικότητα και τον σχολικό εκφοβισμό είτε αρνητικά είτε θετικά

Η Ολυμπιακή Παιδεία στην πράξη

Μέσα από κατάλληλες διαμορφωμένες δραστηριότητες, οι οποίες βασίζονται στις βασικές αρχές του Ολυμπισμού (*π.χ. τίμιο παιχνίδι, σεβασμός στους συμπαίκτες και τους αντιπάλους, σεβασμός στους κανόνες κτλ*), οι μαθητές/τριες μπορούν:

- να διδαχθούν την διαχείριση των συγκρούσεων,
- να μάθουν να ζουν χωρίς βίαιες συνήθειες
- να λύνουν μόνοι τους τις μεταξύ τους συγκρούσεις και διαφορές ειρηνικά.
- να μάθουν να παίζουν τίμια και χωρίς να εκδηλώνουν βίαιες συμπεριφορές είτε μέσα στους αγωνιστικούς χώρους είτε στις κερκίδες ως θεατές
- να σέβονται τον αντίπαλο, το συμπαίκτη, τους κανόνες του παιχνιδιού, τις αποφάσεις των διαιτητών/κριτών
- να ελέγχουν τον εαυτό τους και να μην παραφέρονται.

Προτάσεις προς του/τις ΚΦΑ

- Η ανταθλητική συμπεριφορά πρέπει να αποθαρρύνεται
- Τονίζουμε ότι η επιθετικότητα δε βοηθάει, αλλά εμποδίζει τις ευκαιρίες μιας ομάδας για τη νίκη
- Έμφαση στη μάθηση και στην προσωπική βελτίωση και όχι στη νίκη/απόδοση
- Αποβολές βίαιων παιχτών
- Διδάξτε στους μαθητές πως η επιθετικότητα τόσο στον αθλητισμό όσο και στην καθημερινή ζωή είναι λάθος
- Σεβασμός στους κανόνες, στον αντίπαλο
- Επιπλήξτε και τιμωρήστε την επιθετική συμπεριφορά

(Θεοδωράκης, Γούδας, & Παπαϊωάννου, 2001)

Προτάσεις για σχέδια μαθήματος

- Προβολή θετικών αθλητικών συμπεριφορών & προτύπων
- ΜΜΕ & βία στους αθλητικούς χώρους (συγκέντρωση υλικού)
- Παιχνίδια ρόλων
- Παιχνίδια ομαδοσυνεργατικά
- Δραστηριότητες για την προαγωγή του τίμιου παιχνιδιού
- Δραστηριότητες για την επίλυση των συγκρούσεων

Το κυνηγητό του νταή

Στόχος: κατανόηση του φαινομένου γνωρίζοντας τους ρόλους των εμπλεκόμενων

Δυο μαθητές επιλέγονται να είναι οι «νταήδες». Η δουλειά τους είναι να κυνηγήσουν τους μαθητές οπουδήποτε στην αυλή. Όταν ένας μαθητής πιαστεί, πρέπει να «παγώσει» φέρνοντας τις παλάμες του γύρω από το στόμα του, σαν να φωνάζει «βοήθεια!». Ένας άλλος μαθητής πρέπει να σταματήσει μπροστά του και να τον ρωτήσει αν χρειάζεται βοήθεια. Ο παγωμένος μαθητής γνέφει «ναι» και ο μαθητής που θέλει να τον βοηθήσει πρέπει να βρει άλλους δυο και να σχηματίσουν ένα κύκλο αλληλεγγύης, κρατώντας τα χέρια τους γύρω από το παγωμένο «θύμα». Το «θύμα» πρέπει να περάσει κάτω από τα χέρια τους για να διασωθεί και μπορεί στη συνέχεια να ξαναμπεί στο παιχνίδι.

Προσπαθήστε να περάσουν όλοι οι μαθητές από όλους τους ρόλους. Συζητήστε με τα παιδιά: για το αίσθημα της υποστήριξης και της ασφάλειας που παρείχε ο κύκλος για τους «συλληφθέντες» μαθητές, για τη συνεργασία ώστε να αντιμετωπίσουν τους νταήδες.